

Grote Bickersstraat 74
1013 KS Amsterdam

Postbus 247
1000 AE Amsterdam

t 020 522 54 44
f 020 522 53 33
e info@tns-nipo.com
www.tns-nipo.com

Political & Social

Samenvatting

Hiv en stigmatisering in Nederland

cognities, houding en gedragsintenties omtrent hiv en aids

Maartje van Diepen en Evelien van de Vijver

F7464 | 17 maart 2010

Dit document is uitsluitend voor deze opdrachtgever opgesteld. Alle in het document vermelde gegevens zijn strikt vertrouwelijk. Publicatie en inzage aan derden, geheel of gedeeltelijk, is zonder schriftelijke toestemming van TNS NIPO beslist niet toegestaan.

© TNS NIPO | ISO 9001 | rapport.nederlands.dot

Inhoud

	Inleiding	1
	Samenvatting	2
<hr/>		
1	Kennis	4
1.1	Risico's op besmetting realistischer ingeschat	4
1.2	Ouders schatten risico's hoger in dan onderwijsmedewerkers	6
<hr/>		
2	Houding	7
2.1	Cognities	7
2.1.1	Hiv niet gezien als een homoziekte	7
2.1.2	Vooroordelen van Nederlanders over hiv-positieven nemen af	8
2.1.3	Kinderen met hiv hebben zelf geen schuld aan hun ziekte	9
2.2	Emoties	10
2.2.1	Veel medeleven, medelijden en sympathie, weinig negatieve emoties	10
<hr/>		
3	Gedragsintenties	11
<hr/>		
4	Inlichten hiv-status	12
4.1	Schooldirecteur en docent in de klas moeten op de hoogte zijn	12
4.1.1	Nederlanders vinden dat vooral schoolpersoneel moet worden ingelicht	13
4.1.2	Ouders zijn voor informeren van verschillende personen en instanties	13
4.1.3	Leraren zouden breder inlichten dan (adjunct)directeuren	13
<hr/>		
	Bijlagen	
1	Onderzoeksverantwoording	
<hr/>		
	<i>Inhoud figuren en tabellen</i>	
1	<i>In hoeverre denk je dat de volgende handelingen risicovol zijn als het gaat om besmetting met hiv? (gevend Nederland, n=1119)</i>	5
2	<i>In hoeverre lopen andere kinderen uit de klas volgens u een risico om hiv te krijgen, als er een kind met hiv bij u/uw kind in de klas zou zitten? (% groot/matig risico)</i>	6
3	<i>In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling 'hiv is een homoziekte'(schaal 1-7 helemaal mee oneens – helemaal mee eens)</i>	7
4	<i>In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling? (gevend Nederland, n=1119)</i>	8
5	<i>Cognities over kinderen met hiv (ouders n=345; medewerkers onderwijs n=217)</i>	9
6	<i>Als ik denk aan iemand in Nederland met hiv, voel ik...(%) (helemaal) mee eens</i>	10
7	<i>In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling? (% (helemaal) mee eens)</i>	11
8	<i>Welke van de onderstaande personen of instanties zouden ingelicht moeten worden over de hiv status van een kind?</i>	12

Inleiding

Achtergrond en doel onderzoek

Op 23 maart a.s. start de campagne van het Aids Fonds over hiv en stigma. Voorafgaand aan deze campagne heeft TNS NIPO onderzocht hoe verschillende groepen in Nederland tegenover mensen met hiv staan. In het hierna volgende staan de uitkomsten van dit onderzoek.

Het onderzoek is deels een herhaling van 2009. Dit jaar is er speciale aandacht voor de houding ten aanzien van 'kinderen met hiv'. Het onderzoek is dan ook uitgebreid met twee doelgroepen, namelijk medewerkers in het basisonderwijs en ouders van kinderen in het basisonderwijs. Onderzocht is hoe verschillende groepen om gaan met situaties waarin ze te maken hebben met kinderen met hiv. Wat vindt men hiervan? Welk gevoel roept het op? Etc.

De volgende groepen zijn ondervraagd:

1. 'Gevend' Nederland (Nederlanders van 18 jaar en ouder die de afgelopen twaalf maanden geld hebben gegeven aan goede doelen)
2. Ouders van kinderen op de basisschool;
3. Mensen werkzaam in het basisonderwijs: docenten en (adjunct)directeuren;

Opzet

In totaal zijn 1.119 Nederlanders ondervraagd, 217 ouders en 345 onderwijsmedewerkers.. Het onderzoek is uitgevoerd in de periode van 2 tot en met 7 maart 2010. Meer informatie over de opzet is opgenomen in de onderzoeksverantwoording in de bijlage.

Leeswijzer

Deze samenvatting gaat achtereenvolgens in op de kennis, de houding en het gedrag van de verschillende groepen Nederlanders (gevend Nederland, ouders en onderwijsmedewerkers) ten aanzien van mensen met hiv, en kinderen met hiv in het bijzonder. Waar mogelijk vergelijken we de verschillende groepen met elkaar. Op de onderdelen waar dat mogelijk is, worden de uitkomsten vergeleken met de uitkomsten van 2009.

Opvallende significante afwijkingen worden in de tekst vermeld.

Samenvatting

Kennis

Risico op overdacht van hiv wordt minder hoog ingeschat dan vorig jaar

Onderzocht is in hoeverre men op de hoogte is van de mate waarin bepaalde handelingen risicovol zijn als het gaat om het overbrengen van hiv. In vergelijking met vorig jaar schatten minder Nederlanders tongzoenen en het beoefenen van contactsporten in als risicovol, hoewel toch nog een kwart van de Nederlanders denkt dat tongzoenen risico op hiv-besmetting met zich meebrengt.

Een op de zeven onderwijsmedewerkers en een op de vijf ouders denkt dat een kind risico loopt op besmetting als het stoeit of wilde spelletjes speelt met een klasgenootje met hiv. De meerderheid (86% van de ouders en 89% van de onderwijsmedewerkers) schat in dat er een risico is op besmetting wanneer ze in aanraking komen met het bloed uit een wond van het klasgenootje met hiv. Slechts 1% van de onderwijsmedewerkers en 4% van de ouders denkt dat een hand vasthouden risicovol is. Ouders schatten de risico's over het algemeen iets hoger in dan onderwijsmedewerkers.

Houding

Cognities: vooroordelen over hiv positieven nemen af

Een kleine groep Nederlanders zegt hiv als een homoziekte te beschouwen (10%). Een minderheid denkt dat een hiv-infectie gelijkstaat aan een doodvonnis, of dat men het aan zichzelf te wijten heeft. Toch vindt de helft van de Nederlanders dat een groepsleider/leidster verplicht is de ouders van de kinderen op de hoogte te stellen, als hij/zij hiv heeft. Ten opzichte van vorig jaar lijken de vooroordelen over hiv-positieve afgenomen.

Een overgrote meerderheid van ouders en medewerkers in het basisonderwijs vindt dat kinderen met hiv dit niet aan zichzelf te wijten hebben, en maar 7 % (onderwijsmedewerkers) tot 10 % (ouders) vindt dat het ligt aan de losbandige leefstijl van de biologische ouders. Een op de vijf ouders weet niet of een kind met hiv meer moeite heeft met leren, en een kwart weet niet of ze vaker ziek zijn dan andere kinderen. Ook onder medewerkers in het basisonderwijs is hier niet veel kennis over.

Emoties: Veel medeleven, medelijden en sympathie, weinig negatieve emoties

Weinig mensen in Nederland ervaren gevoelens van woede, ergernis of irritatie wanneer men denkt aan iemand die hiv-positief is. Gevoelens van medeleven, medelijden en sympathie worden wel veel gevoeld. Veel medewerkers in het onderwijs ervaren sympathie, en ouders ervaren relatief vaak angst en bewondering.

Gedragsintenties

Ruim één derde van de ouders heeft liever geen kind met hiv in de klas, twee op de vijf schoolmedewerkers of Nederlanders willen dit ook liever niet. Ook hebben ouders vaker liever geen collega met hiv: 18%, tegenover 14% van de Nederlanders en schoolmedewerkers.

Inlichten hiv-status

Vooraf schoolpersoneel moet worden ingelicht

Een overgrote meerderheid in Nederland vindt dat de schooldirectie en de docent in de klas moet worden ingelicht als er een kind met hiv in de klas komt. Van de ouders en onderwijsmedewerkers vinden de meeste dat de andere docenten dit ook moeten weten. Over het inlichten van ouders van andere kinderen zijn de meningen verdeeld, waarbij bijna driekwart van de ouders vindt dat deze wel moeten worden ingelicht, terwijl maar vier op de tien Nederlanders het hiermee eens zijn. De helft van de leraren vindt dat ook de andere kinderen in de klas en hun ouders moeten worden ingelicht, tegenover één derde van de onderwijsmedewerkers en gevend Nederland.

1 Kennis

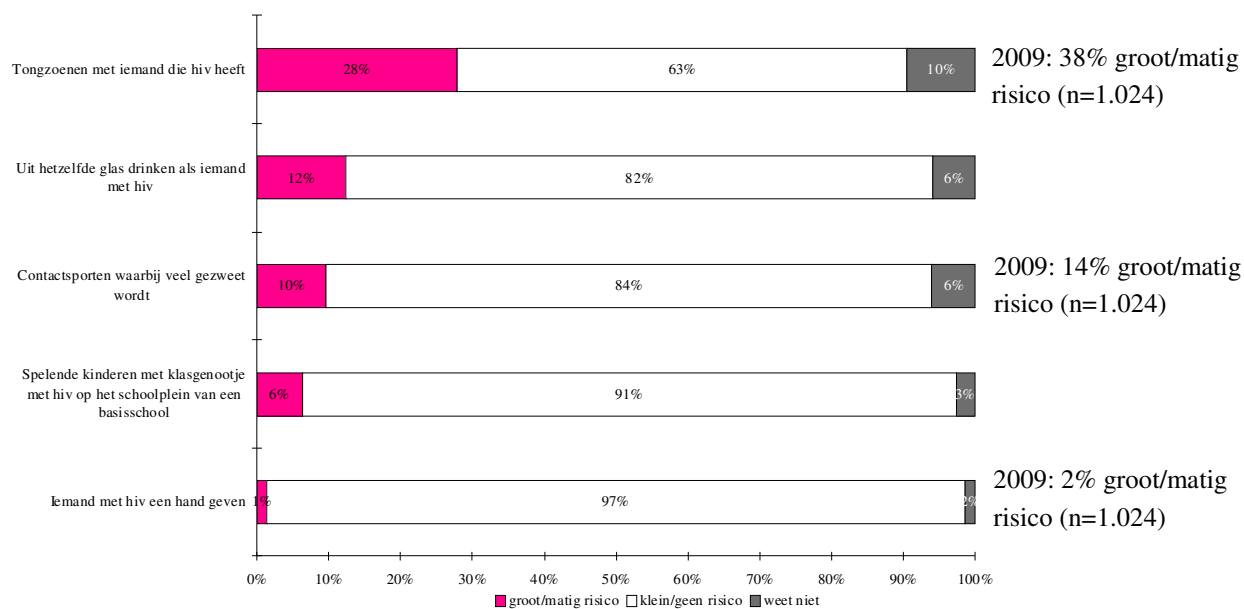
In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd van de vragen over wat de verschillende groepen weten over het risico van besmetting met hiv. Het eerste deel gaat in op de groep gevend Nederland. In het tweede deel worden de resultaten gepresenteerd van de inschatting van ouders en medewerkers in het basisonderwijs over het risico op hiv-besmetting tussen kinderen.

1.1 Risico's op besmetting realistischer ingeschat

Om te achterhalen hoe Nederlanders de risico's van hiv-besmetting inschatten, zijn vijf handelingen voorgelegd aan 'gevend Nederland', en is gevraagd hoe risicovol zij deze inschatten. Van de vijf handelingen wordt tongzoenen beschouwd als het meest risicovol: ruim een kwart van de Nederlanders denkt dat hierbij risico is op besmetting met hiv. Slechts 1% denkt dat het risicovol is om iemand met hiv een hand te geven.

Vorig jaar zijn drie van deze vragen ook voorgelegd. In vergelijking met vorig jaar schatten Nederlanders het risico op besmetting met hiv nu veel lager in. Tongzoenen met iemand die hiv heeft, werd toen nog door 38% als risicovol ervaren, nu door 28%. Vorig jaar ervoer 14% contactsporten waarbij veel gezwet wordt als risicovol, dit jaar 10%. En ook het aantal mensen dat denkt dat het geven van een hand risico op hiv-besmetting met zich meebrengt, is afgenomen van 2% naar 1%. De resultaten van dit jaar ziet u in onderstaande tabel.

1 | In hoeverre denk je dat de volgende handelingen risicovol zijn als het gaat om besmetting met hiv? (gevend Nederland, n=1119)¹

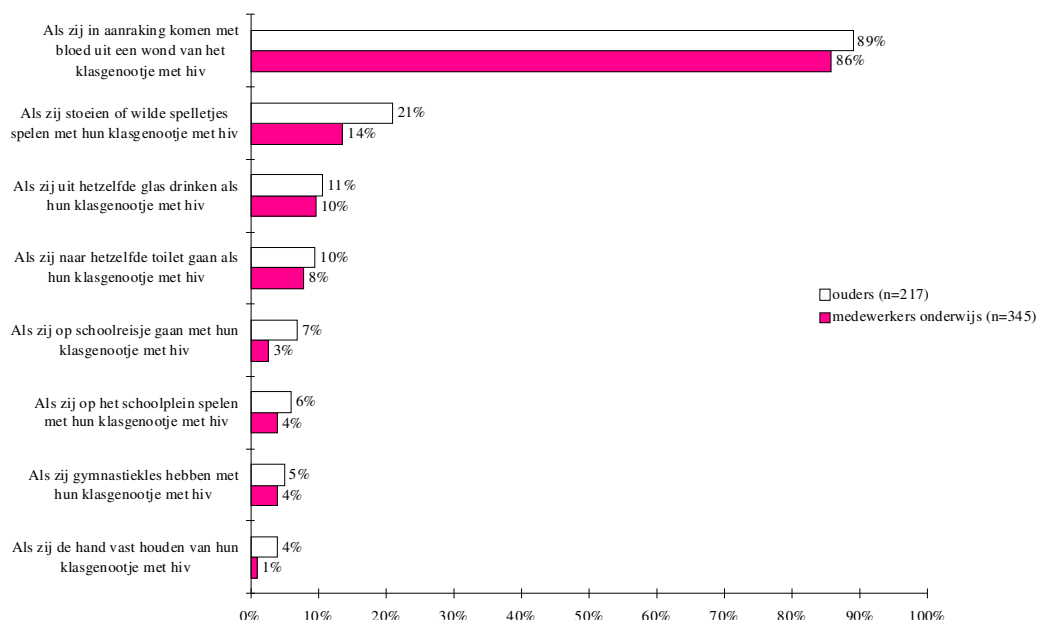
Bron: TNS NIPO, 2010

¹ De cijfers van 2009 verschillen met de cijfers die in het rapport in 2009 zijn verschenen, omdat daar toen de categorie ‘weet niet’ niet is opgenomen.

1.2 Ouders schatten risico's hoger in dan onderwijsmedewerkers

Ook aan de ouders en leraren/(adjunct)directeuren van kinderen in het basisonderwijs is gevraagd een inschatting te maken van de risico's van bepaalde handelingen. Hieronder staan de resultaten. Het hoogste risico wordt ingeschat bij het in aanraking komen met bloed uit een wond van het klasgenootje met hiv (ouders: 86%, onderwijsmedewerkers: 89%). Maar ook denkt 21% respectievelijk 14% dat er bij stoeien of bij het spelen van wilde spelletjes risico is op besmetting met hiv. Voor alle categorieën gaf maximaal 3 procent aan niet te weten of de handeling besmettingsrisico met zich meebrengt.

2 | *In hoeverre lopen andere kinderen uit de klas volgens u een risico om hiv te krijgen, als er een kind met hiv bij u/uw kind in de klas zou zitten? (% groot/matig risico)*

Bron: TNS NIPO, 2010

2 Houding

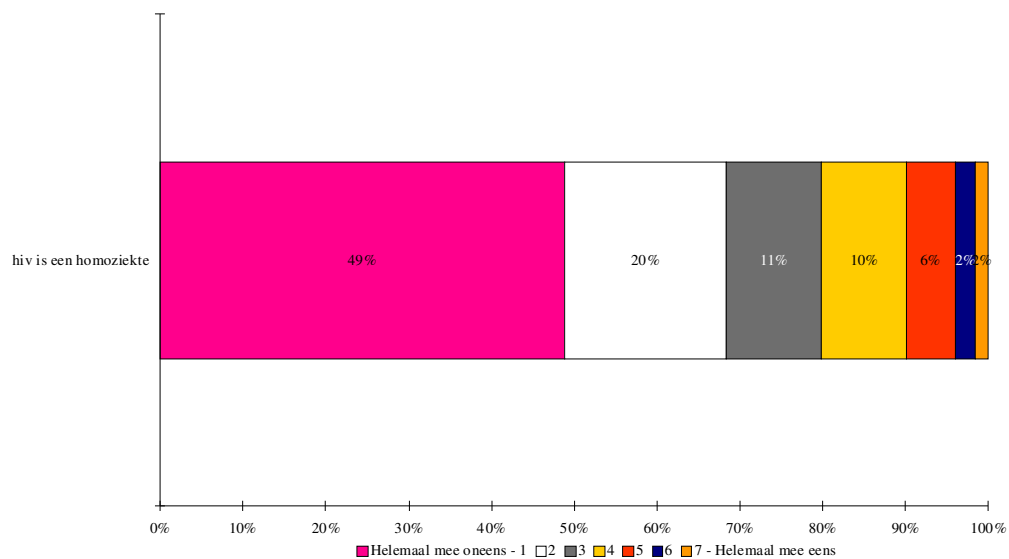
In dit hoofdstuk behandelen we de houding van respondenten tegenover verschillende situaties omtrent hiv. We maken onderscheid tussen ‘cognities’ en ‘emoties’.

2.1 Cognities

2.1.1 Hiv niet gezien als een homoziekte

Allereerst is aan de groep gevend Nederland gevraagd in hoeverre volgens hen ‘hiv een homoziekte’ is. De volgende grafiek laat zien dat de grootste groep, de helft, het hier absoluut *niet* mee eens is. Slechts 10% is het hier (enigszins) mee eens.

3 | In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling ‘hiv is een homoziekte’(schaal 1-7 helemaal mee oneens – helemaal mee eens)

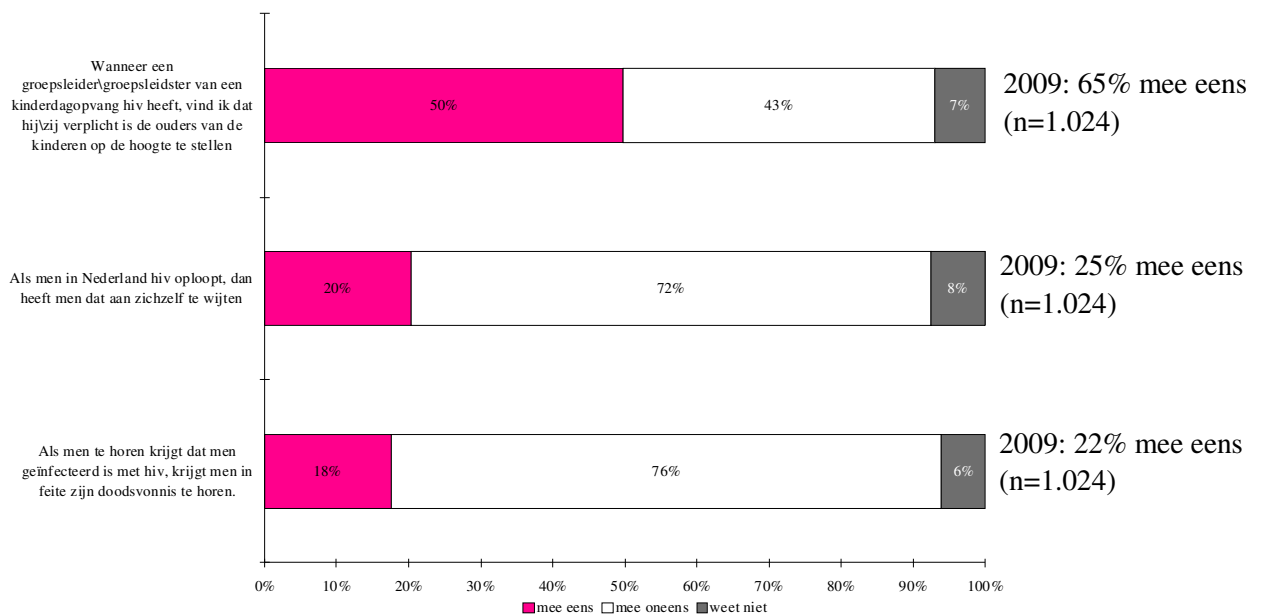
Bron: TNS NIPO, 2010

2.1.2 Vooroordelen van Nederlanders over hiv-positieven nemen af

De respondenten kregen daarnaast nog een aantal stellingen voorgelegd over hun houding tegenover mensen met hiv. De grafiek toont hiervan de uitkomsten. Te zien is dat de helft van de Nederlanders vindt dat een groepsleider/leidster met hiv verplicht is de ouders van de kinderen op de hoogte te stellen.

Het aantal Nederlanders dat vindt dat iemand het aan zichzelf te wijten heeft als hij of zij hiv oploopt, is niet groot: slechts één op de vijf denkt er zo over. Ook denkt maar 18% dat een besmetting met hiv direct samenhangt met de dood.

4 | In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling? (gevend Nederland, n=1119)

Bron: TNS NIPO, 2010

2.1.3 Kinderen met hiv hebben zelf geen schuld aan hun ziekte

Ook aan ouders en medewerkers in het basisonderwijs is een aantal stellingen voorgelegd over kinderen met hiv, namelijk:

A: Kinderen met hiv kunnen er niets aan doen dat zij hiv hebben gekregen

B: Kinderen met hiv zijn veel vaker ziek dan andere kinderen

C: Kinderen met hiv hebben in feite hun doodsvonnis te horen gekregen

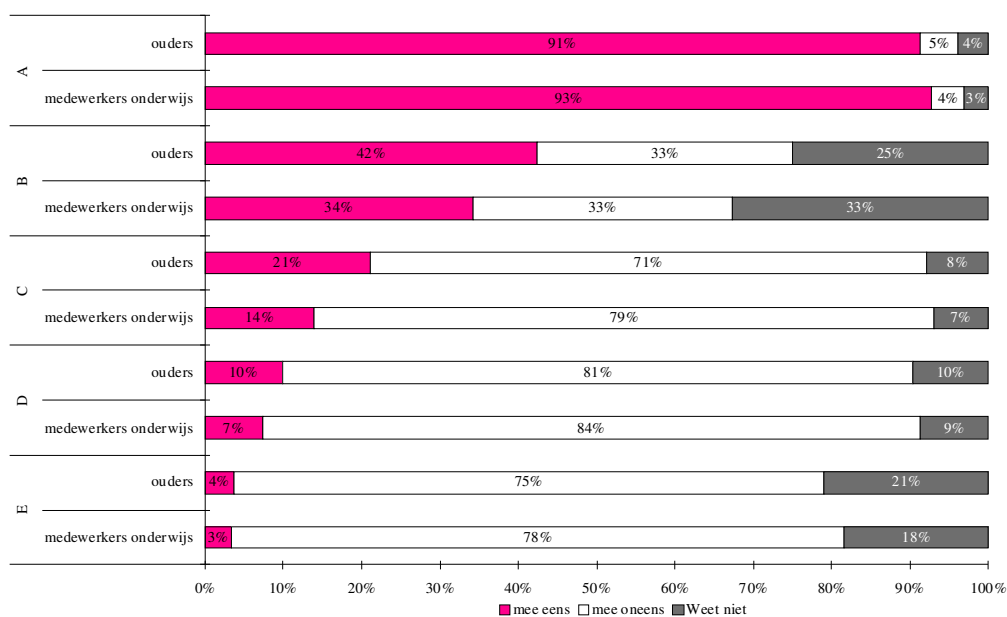
D: (Biologische) ouders van kinderen met hiv zullen een losbandige leefstijl hebben

E: Kinderen met hiv hebben meer moeite met leren

Hieruit blijkt dat de overgrote meerderheid vindt dat kinderen met hiv er niets aan kunnen doen dat zij hiv hebben gekregen. Toch vindt 5% van de ouders dat kinderen het aan zichzelf te wijten hebben als ze hiv hebben gekregen, en 10% wijt dit aan de losbandige leefstijl van de (biologische) ouders. Minder leraren denken er zo over, respectievelijk 4% en 7%.

Ook zien we dat er veel onbekendheid is over het feit of kinderen met hiv vaker ziek zijn dan andere kinderen: ongeveer een derde denkt van wel, een derde denkt van niet en een derde weet het niet. Ook weet een op de vijf schoolmedewerkers en ouders niet of kinderen met hiv meer moeite hebben met leren. 3% van de schoolmedewerkers, en 4% van de ouders denkt dat kinderen met hiv wél meer moeite hebben met leren.

5 | Cognities over kinderen met hiv (ouders n=345; medewerkers onderwijs n=217)

Bron: TNS NIPO, 2010

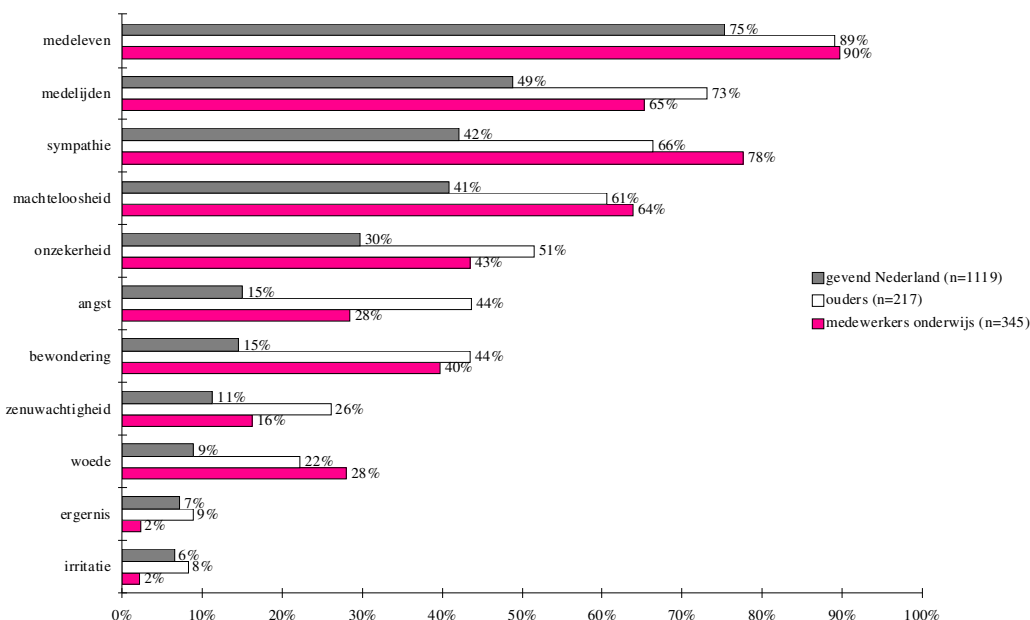
2.2 Emoties

2.2.1 Veel medeleven, medelijden en sympathie, weinig negatieve emoties

Als mensen aan personen met hiv denken (bij ouders en onderwijsmedewerkers: aan *kinderen* met hiv), overheersen de emoties medeleven, medelijden en sympathie. Sympathie wordt door relatief veel medewerkers in het onderwijs ervaren (78%), en relatief veel ouders voelen angst en bewondering (beide 44%). Zowel positieve als negatieve emoties worden door ouders en medewerkers in het basisonderwijs sterker ervaren dan door de groep gevend Nederland. Dit kan ermee te maken hebben dat ouders en onderwijsmedewerkers gevraagd is naar gevoelens ten aanzien van *kinderen* met hiv en niet *personen*.

Vrouwen zijn vaak stilliger in hun overtuiging een emotie *niet* te voelen dan mannen. Van de respondenten die aangaven de emoties ergernis, woede, angst, onzekerheid, zenuwachtigheid en irritatie niet te voelen, kozen vrouwen vaker voor ‘helemaal mee oneens’ en mannen vaker voor ‘mee oneens’. Van de respondenten die aangaven de emotie sympathie *niet* te voelen waren mannen hier juist stilliger in dan vrouwen.

6 | Als ik denk aan iemand in Nederland met hiv, voel ik...(% (helemaal) mee eens)²

Bron: TNS NIPO, 2010

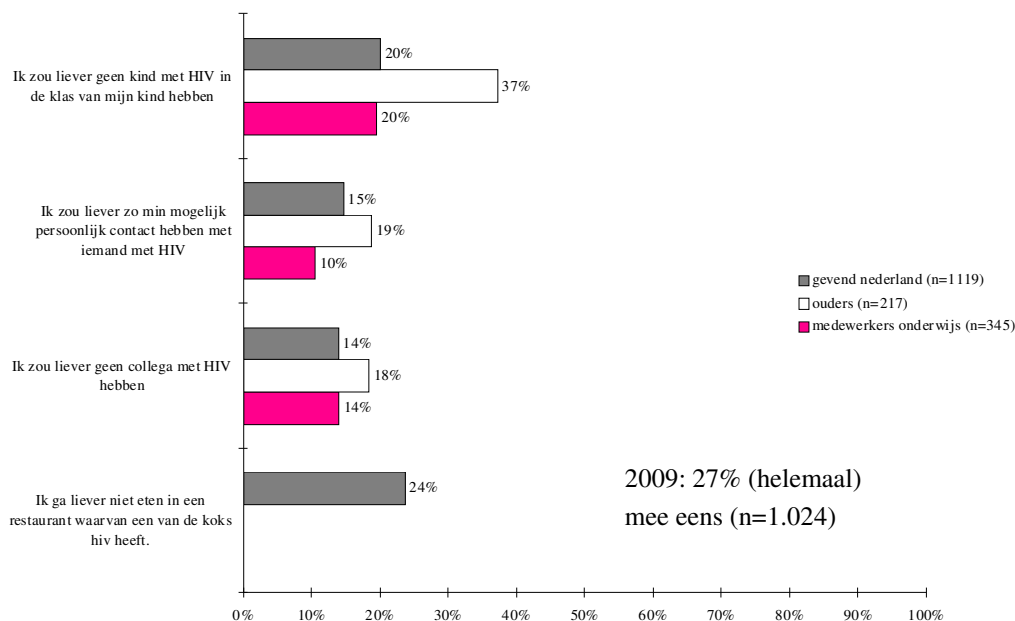
² De vraag aan ouders en onderwijsmedewerkers was als volgt: als ik denk aan een kind met hiv in de klas (van mijn kind), dan voel ik... (schaal 1-5: helemaal mee oneens - helemaal mee eens).

3 Gedragsintenties

Ruim één derde van de ouders heeft liever geen kind met hiv in de klas, twee op de vijf schoolmedewerkers of Nederlanders willen dit ook liever niet. Meer ouders hebben liever geen collega met hiv: 18%, tegenover 14% van de schoolmedewerkers en gevend Nederland. Net als vorig jaar zou een kwart (24%) van de Nederlanders liever niet in een restaurant eten waar de kok hiv-positief is. In de groep 18-34-jarigen ziet 30% dit niet zitten, terwijl 20% van de 35-54-jarigen deze mening deelt.

Naar verhouding hebben mannen (17%) en ouderen (18%) vaker dan vrouwen (11%) en 35-54-jarigen (10%) liever geen collega met hiv. Ook onder de mensen die liever zo min mogelijk contact hebben met iemand met HIV zijn naar verhouding veel mannen (18%) en ouderen (19%).

7 \ In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling? (% (helemaal) mee eens)

Bron: TNS NIPO, 2010

NB: Een relatief groot deel, respectievelijk 9% en 13% van gevend Nederland geeft aan niet te weten of ze het eens zijn met de stellingen 'Ik zou liever geen kind met hiv in de klas van mijn kind hebben' en 'Ik ga liever niet eten in een restaurant waarvan een van de koks hiv heeft'. Voor de overige stellingen en doelgroepen wist gemiddeld 3% tot 5% niet of ze het ermee eens waren.

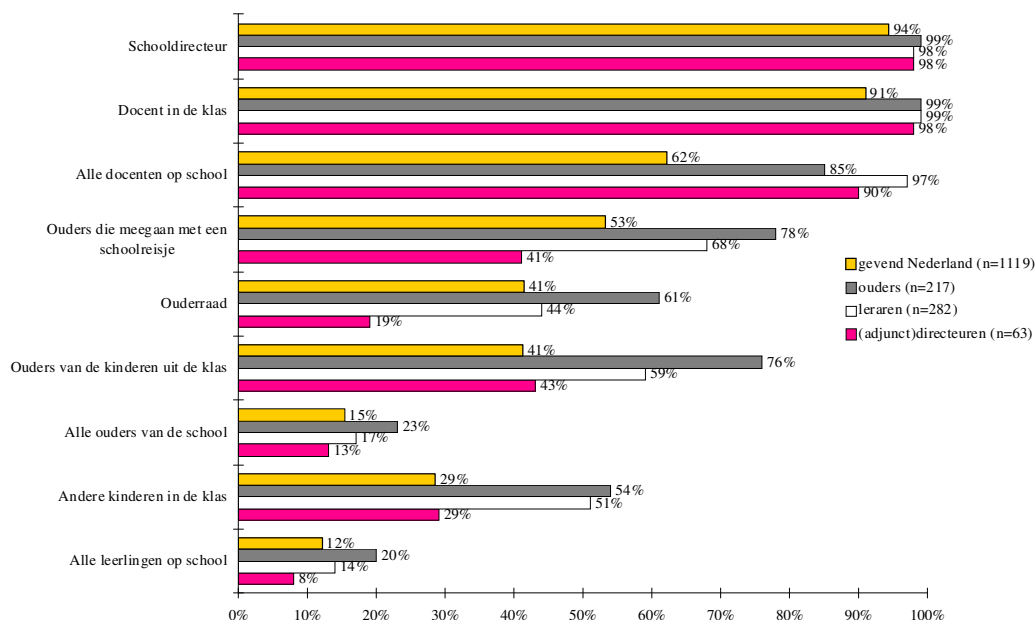
4 Inlichten hiv-status

Aan alle respondenten is gevraagd wie zij vinden dat moet worden ingelicht, als er een kind met hiv op school wordt ingeschreven. In dit hoofdstuk worden de resultaten daarvan gepresenteerd. In de grafiek staan alle doelgroepen samengevat, in de paragrafen worden de resultaten van de specifieke doelgroepen besproken. Voor de groep onderwijsmedewerkers is onderscheid gemaakt tussen leraren en (adjunct)directeuren.

4.1 Schooldirecteur en docent in de klas moeten op de hoogte zijn

Volgens een overgrote meerderheid van zowel gevend Nederland, ouders als medewerkers in het onderwijs, moeten alle docenten op school en de schooldirectie worden ingelicht. Over het inlichten van ouders zijn de meningen verdeeld, ouders vinden bijvoorbeeld vaker dan schoolmedewerkers of Nederlanders dat andere ouders moeten worden ingelicht. Een minderheid vindt dat ook andere leerlingen op de hoogte moeten worden gebracht (maar nog steeds een op de vijf ouders). De resultaten voor de verschillende respondentgroepen staan samengevat in onderstaande tabel.

8 | Welke van de onderstaande personen of instanties zouden ingelicht moeten worden over de hiv status van een kind?

Bron: TNS NIPO, 2010

4.1.1 Nederlanders vinden dat vooral schoolpersoneel moet worden ingelicht

Als er een kind met hiv op school wordt ingeschreven, moeten volgens de meeste respondenten van ‘gevend Nederland’ in ieder geval de schooldirecteur (94%) en de docent in de klas (91%) worden ingelicht, en volgens 62% van de respondenten ook de andere docenten op school. Over het inlichten van ouders zijn de meningen verdeeld, en weinig respondenten vinden dat andere kinderen moeten worden ingelicht.

4.1.2 Ouders zijn voor informeren van verschillende personen en instanties

Ook ouders vinden het schoolpersoneel (de schooldirecteur en de docent in de klas) het belangrijkste bij het inlichten van de hiv status van een kind. Verder zijn zij over het algemeen vaker voorstander van het inlichten van verschillende personen en instanties dan de andere ondervraagden. Zo vinden relatief veel ouders (61%) dat de ouderraad op de hoogte moet worden gesteld. Ruim de helft vindt dat ook de andere kinderen in de klas het horen te weten, en ruim driekwart van de ouders vindt dat hun ouders moeten worden ingelicht. Ook vinden relatief veel ouders (20%) dat alle kinderen op school en alle ouders van de school (23%) op de hoogte gebracht moeten worden.

4.1.3 Leraren zouden breder inlichten dan (adjunct)directeuren

Ook voor de onderwijsmedewerkers (de leraren en (adjunct)directeuren) geldt dat zij vinden dat allereerst de schooldirecteur en de docent in de klas op de hoogte moeten zijn. Daarnaast hechten zij waarde aan het inlichten van alle docenten op school; de leraren meer dan de (adjunct)directeuren. De leraren zijn bij elk van de personen en instanties sterker voorstander van het inlichten van de betreffende groep dan de (adjunct)directeuren.

Bijlagen

Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording

Onderzoeksmethode

Het onderzoek is online uitgevoerd met behulp van CAWI (Computer Assisted Web Interviewing). Respondenten vullen op hun eigen computer de vragenlijst in.

Doelgroep

Dit onderzoek kent drie doelgroepen:

1. ‘Gevend’ Nederland (Nederlanders van 18 jaar en ouder die de afgelopen twaalf maanden geld hebben gegeven aan goede doelen)
2. Ouders van kinderen op de basisschool;
3. Mensen werkzaam in het basisonderwijs: docenten en (adjunct)directeuren;

Steekproef en steekproefomvang

Per groep zijn de volgende (netto) steekproefaantallen ondervraagd:

1. ‘Gevend’ Nederland: n=1119
2. Ouders van kinderen op de basisschool: n=217
3. Mensen werkzaam in het basisonderwijs: n= 345

Weging

De resultaten zijn gewogen zodat ze representatief zijn voor de verschillende groepen.

Steekproefbron

De respondenten zijn afkomstig uit de TNS NIPObase, een database met ongeveer 150.000 respondenten die hebben aangegeven bereid te zijn mee te werken aan diverse soorten onderzoek.

Veldwerkperiode

Het veldwerk heeft gelopen van 2 tot 7 maart 2010.